

Huså mejeriskola i Fävikens, Kall, Åre

Ett brev till H A från landshövding John Ericsson (4 april 1885) handlar om en mejeriskola, som beskrivs i nedanstående notis ur Östersundsposten från 9 december 1885.

H A var på hemmaplan under denna riksdagsperiod medan John Ericsson var riksdagsman (första kammaren) men båda satt även i landstinget och Hushållningssällskapet, till vilka frågan om mejeriskola hörde.

Brevet från 4 april s å (ur [Brevväxling inom Landstinget](#)) har följande utdrag där landshövdingen, för tillfället vid riksdagen i Stockholm, skriver hem till landstingskollegan Hans Andersson som svar på HA:s brev angående någon förundersökning hemma i länet som HA (samma år "ledig" från riksdagsuppdraget pga strul vid valet föregående höst) svarat för:

Tack för brefvet af 31 sistl. Mars. – Fävikens är det enda ställe som är antagligt till skola, ty det är det enda af de ifråga satta som har garanti för tillräckligt mjölk året om, - Det fagnar sig att vi alla härom äro öfverrens och jag har idag tillskrifvit Rundgren att på våra vägnar träffa de nödiga öfverenskommelserna med Engberg samt uppgöra förslag till kontrakt. Att mången blir missbelåten med skolans förläggande till Fävikens är nog troligt, men det finnes ingen plats i verlden som kan vara alla till lags och att folk klandra hvad man än gör är lika naturligt som klandret är likgiltigt, då man vet sig hafva handlat efter bästa förstånd.

Jag hittade följande notis i Östersundsposten från 9 december samma år(1885). Som synes var det kort väg från ord till handling och dessutom fanns det ett imponerade stort jordbruk på Fävikens.

”Vid Jemtlands nyinrättade mejeriskola inom länet, till hvilken som bekant statsanslag beviljats från och med nästa år, men som genom af landstinget anslagna medel redan innevarande år kunnat börja, pågår nu första kursen sedan den 24 oktober.

Skolan är förlagd å Huså bruk tillhöriga egendomen Fävikens i Kalls socken, 1½ mil från Hjerpens station samt belägen vid Kallsjön i en af gammalt känd höbygd. Gårdens areal utgör omkring 600 tunnland, af hvilken vidd större delen sedan länge varit nedlagd i permanenta vallar.

Å stället äro under årets lopp uppförda nya byggnader, mejeri med föreläsningssal och bostäder, ladugård för 100 kor samt stall och svinhus, alla byggnaderna solida och efter nutidens fordringar och försedda med vattenledning.

Ladugårdsbesättningen utgöres för närvarande af 48 stycken kor, flertalet af ”Jemt-ras”, uppköpta i första hand i trakten, och finnas äfven åtskilliga kor af dels korthorn-jemtras, dels algauer-jemtras, hvilka i storlek väsentligt skilja sig från de ursprungliga fjällkorna. Afsigten är, att genom pålägg och inköp af lämpliga djur uppbbringa antalet till 100 stycken, i den mån egendomen kan anses föda ett sådant antal.

Till afvelns förbättrande med hänsyn till mjölkafkastning och kroppsformer har med ganska stor kostnad anskaffats från Alnarps stamholländeri en Yorkshire-korthorns-tjur. Mjölmängden från dennes moder har under de fyra sednaste åren uppgått till 1,268 kannor(3 300 liter) i medeltal per år, hvadan synes att han är af mjölkrik stam.

Inom mejeriet förarbetas hittills mjölk blott från egen ladugård, men står det ortens befolkning fritt att till mejeriet leverera all den mjölk som till försäljning kan produceras.

Af de sex vid skolan varande frieleverna äro fyra från Jemtlands- och två från Gefleborgs län.

Kursen är ett-årig, hvadan redan nästkommande år vid våra förhållanden vana mejerskor kunna påräknas till anställande inom länet.

Mejeriskolan förestås af agronomen Rundgren, som leder undervisningen, och handledas eleverna vid de praktiska arbetena i mejeriet af en skicklig mejerska."

Det är imponerande hur snabbt man gick från ord till handling, när det här första beslutet från 4 april kunde resultera i en färdiguppbyggd skolanläggning med stall för 100 kor, svinhus för vassleförädling, skolmejeri och elevinternat sent på hösten samma år, och lagården dessutom halvfyllt med producerande kor. Detta måste vara samma byggnader som fortfarande står i Fävikens Kall vid Åreskutan och nu används bl a för en del operaevenemang och "Fävikens Game Fair" varje år.

Mejeriskolan anlades på en egendom som tillhörde Husås kopparverk, ägd av J. Elliot & Co i Göteborg. Skolan kom att fungera i bara tio år innan verksamheten omorganiserades och splittrades till flera olika verksamma sockenmejerier Storsjöområdet. Därmed upphörde egentligen hela jordbruksverksamheten på Fävikens, "skogen skövlades, kreaturen såldes och jordbruket sjönk ned till gränsen för vanhävd" för att citera dåvarande mejerikonstulanten i länet, P. Sylvan. Fjällegendomen Fävikens lär fö enlig någon uppgift ha varit Sveriges till ytan största privatägda fastighet.

Under de tio verksamhetsåren kärnades och ystades årligen mellan 85 och 118 ton mjök från gården till 2,5-3,5 ton smör och ca 4 ton ost med olika fetthalter. Mesost tillverkades i mindre mängder under halva verksamhetstiden.

Det var säkert ingen tillfällighet att Hans Andersson engagerats i det här projektet. Hans engagemang för lantbruksundervisning visade sig även tidigare, 1877, då han var med om att bygga upp den första lantbruksskolan på Ope gård i Brunflo och rekrytera den första föreståndaren, agronomen J F Broman från Kalmar län till skolan. Broman blev ganska snart också chefstjänsteman på Jämtlands läns hushållningssällskap, och verkade framgångsrikt där till sin pensionering 1914.